

Odder Kommune

Hav fokus på den strukturelle forebyggelse

Fælles om ungelivet Odder har gennem pilotfasen arbejdet med en række strukturelle forebyggelsestiltag målrettet de arenaer, der udgør de unges liv.

I Fælles om ungelivet er det vores vision, at danske unge skal have et godt ungeliv, hvor rusmidler ikke spiller en markant rolle. Et liv hvor tydelige og nærværende voksne skaber rammerne for og viser vejen til gode sociale fællesskaber og inspirerende ungemiljøer. Et vigtigt skridt på vejen mod visionen er, at vi voksne aktivt og målrettet arbejder med at understøtte ungefællesskaber uden rusmidler – og i øvrigt er vores ansvar bevidst som det gode eksempel. I Odder Kommune har man været stærkt bevidst om, at denne vision kun kan løftes, hvis man også har fokus på at arbejde med ændring af omgivelser og strukturer på tværs af forskellige sektorer. Og hvis man i øvrigt har modet til at lave rammesættende, regulerende, og styringsrelaterede tiltag i en kommunal udmøntning.

Odder Kommunes råd til kommuner

- Udnyt eksisterende strukturer og netværk, når Fælles om ungelivet skal implementeres.
- Skab platforme for tværfaglig dialog og udvikling af "et fælles sprog".
- Prioriter et tæt samarbejde mellem forskellige afdelinger og faggrupper.
- Involver unge direkte i politikudviklingen for at sikre deres engagement og ejerskab.

Centrale aktører

- Kommune: Fælles om ungelivet Odder, Bevillingsnævnet i Odder
- Øvrige lokale aktører: Foreninger, idrætsanlæg samt ledelse, lærere, elever og forældre på skoler og ungdomsuddannelser
- Nationale aktører: Kræftens Bekæmpelse, DGI, Sundhedsstyrelsen, Kommunernes Landsforening (KL)

Allerede tidligt i pilotfasen drøftede formandskabet for Fælles om ungelivet Odder, direktører fra velfærdsområderne i Odder Kommune samt udvalgte politiske repræsentanter og civilsamfundsaktører mulighederne for strukturel rusmiddelforebyggelse for unge i Odder Kommune. Udgangspunktet var et forslag med fem specifikke tiltag udarbejdet af styregruppen for Fælles om Ungelivet, og drøftelserne omhandlede kommunens strategier for at udvikle og støtte tiltag, der strukturelt kan påvirke unges alkohol- og nikotinforbrug inden for rammerne af deres daglige miljøer såsom foreninger, natteliv, kommunale institutioner og ungdomsuddannelser.

Sådan gør de i Odder

Den fem strukturelle forebyggelsestiltag, Fælles om ungelivet Odder arbejder med, er følgende:

- Indsatser målrettet symbolske begivenheder:
Der er iværksat en forandringsproces for at reducere eller helt fjerne unges alkoholforbrug til symbolske og traditionsbundne begivenheder som fx sidste skoledag, ungdomsskolefester og gymnasiefester. Det har bl.a. afstedkommet, at de nikotin- og alkoholfrie fester i ungdomsskolen er genoptaget efter 20 års fravær, og sidste skoledag i Odder Kommune nu er helt alkoholfri. Processen omkring en alkoholfri sidste skoledag har været præget af aktiv deltagelse fra elever, forældre og lærere gennem forskellige workshops, hvor alle har bidraget til at forme

aktiviteterne. Før den alkoholfri sidste skoledag blev indført, deltog kun omkring halvdelen af eleverne. Med overgangen til en alkoholfri sidste skoledag er der nu næsten fuld deltagelse blandt eleverne.

Initieret af Fælles om Ungelivet Odder har Odder Gymnasium i samarbejde med elevråd og festudvalg lavet en række tiltag under overskriften "Rummelige fællesskaber", der skal reducere alkoholindtaget til sociale arrangementer på gymnasiet. Det betyder fx, at fredagsbaren og gymnasiefesterne nu er suppleret med alkoholfrie aktiviteter, hvor eleverne kan komme og spille bordtennis og hygge i en nyetableret lounge. Ølbong og andre druklege er ikke længere tilladt, vand serveres i stride strømme, og sodavand kan købes til favorable priser. Derudover er der indført alkoholpolitik for studieture, som fastslår, at man ikke må drikke mere alkohol, end hvad der er tilladt for at kunne køre bil. Samtidig er der på forskellige måder arbejdet med at fjerne det sociale element ved rygning til fester.

"Med en strukturel rusmiddelforebyggelse gør vi det nemmere for de unge at træffe det sunde og gode valg."

Kristian Kilt, programleder for Fælles om ungelivet Odder

- **Kobling mellem alkoholpolitik og kommunal støtte/tilskud:**

Fælles om ungelivet Odder har deltaget i en national arbejdsgruppe, initieret af Sundhedsstyrelsen, der skulle afdække mulighederne for, om der kan stilles krav om, at alle foreninger, der får kommunal støtte, skal have en alkohol-/rusmiddelpolitik som betingelse for modtagelse af støtte. Kommunernes Landsforening (KL) har på vegne af Sundhedsstyrelsen juridisk vurderet, at mens folkeoplysningsloven er udtømmende og ikke tillader yderligere krav om rusmiddelhåndtering, kan kommunerne med hjemmel i anstaltsforhold fastsætte ordensregler for brug af kommunens lokaler. Desuden har kommunerne mulighed for at stille krav om rusmiddelpolitik ved tildeling af støtte under kommunalfuldmagtsreglerne, men sanktioner kræver konkret vurdering. Det er vurderingen, at de fleste foreninger i Danmark modtager støtte efter folkeoplysningsloven og ikke efter kommunalfuldmagtsreglerne. I Odder Kommune får alle foreninger tilskud via folkeoplysningsloven, og alle idrætsanlæg er selvejende, hvorfor det har været svært at praktisere en strukturel rusmiddelforebyggelse, hvor der stilles særlige krav til tilskudsmodtagere.

- **Fokus på implementering af alkohol- og nikotinfrie miljøer i idrætsanlæg og foreninger:**

Odder Kommune har nedsat en projektgruppe, der arbejder for at skabe nikotin- og alkoholfrie rammer for børn og unge i foreningslivet. Projektgruppen består af repræsentanter fra et joint venture mellem Odder Kommune, herunder Fælles om ungelivet Odder, Kræftens Bekæmpelse, DGI, lokale foreninger og selvejende idrætsanlæg. Projektgruppen arbejder for at sikre, at børn og unge kan dyrke deres fritidsinteresser uden at blive eksponeret for cigaretter, snus, nikotinposer eller alkohol. Projektet indebærer et tæt samarbejde med lokale idrætsanlæg om at lave mere restriktive politikker for brug af nikotin- og alkohol på anlæggene. Derudover er en vigtig del af projektet at gå i dialog med lokale foreninger om, hvordan de kan være med til at sikre, at børn og unge får positive rollemodeller, når de deltager i det lokale foreningsliv. Oprindeligt var det intentionen at inddrage både foreninger og idrætsanlæg i udformningen af politikker og regler omkring rusmidler. Det har dog vist sig at være en udfordring at motivere foreningerne til at lave den form for strukturelle tiltag. Foreningerne har et stærkt fokus på rekruttering og fastholdelse af medlemmer og har ikke fundet den normative politikudvikling relevant eller givende. Men det har de selvejende og kommunale anlæg, som foreningerne lejer sig ind på, til gengæld. Derfor er kræfterne nu lagt i et samarbejde med dem, hvilket bl.a. har resulteret i restriktive nikotin- og alkoholpolitikker på idrætsanlæg, som foreningerne underlægges, når de benytter dem.

- **Fælles kommunal alkoholstrategi:**

I arbejdet med strukturel forebyggelse viste der sig at være et behov for, at Odder Kommune tager stilling til, opdaterer og udvikler retningslinjer for alkoholindtag i Odder Kommune som organisation. Derfor initierede formandskabet for Fælles om ungelivet Odder i 2022 et udviklingsarbejde, der skulle gøre den eksisterende alkoholpolitik mere omfattende, så den ikke kun adresserer problematikker omkring medarbejderes brug af rusmidler, men også sætter rammen for brugen af alkohol i forbindelse med kommunale begivenheder. Det kan dreje sig om indtaget af alkohol i kommunens lokaler for medarbejdere, ved udlån til eksterne parter eller ved arrangementer, der afholdes i kommunens regi. Som et resultat af arbejdet med en fælles kommunal alkoholstrategi er der nu vedtaget en ny alkoholpolitik for medarbejderne. Udviklingsarbejdet omkring brug af alkohol i forbindelse med kommunale begivenheder pågår stadig i starten af 2024.

- **Ansvarlig udskænkning:**

Fælles om ungelivet Odder har taget en dialog med bevillingsnævnet i Odder Kommune om nødvendigheden af at have en så restriktiv udskænkningspolitik som muligt inden for lovens rammer. Udgangspunktet var Sundhedsstyrelsens opdaterede udgave af materialet "Ansvarlig udskænkning", der i den nye udgave

har et bredere sigte med fokus på både faste bevillinger og lejlighedsbevillinger. Fælles om ungelivet Odder identificerede dog en central barriere, idet det ikke er bevillingsnævnet, men politiet, der håndterer lejlighedsbevillinger til fx gymnasie- og halfester. Dette har Fælles om ungelivet bragt tilbage til Sundhedsstyrelsen sammen med et ønske om, at der nationalt arbejdes på at lave en løsning, som gør det muligt for kommunerne at påvirke lejlighedsbevillingerne.

Vigtig læring

Ændring af strukturer og rammer kan effektivt bidrage til at formindske unges rusmiddelindtag. Det kræver dog en helhedsorienteret indsats, hvor både kommunale beslutninger og lokalsamfundets engagement spiller en central rolle.